

3. Крайник Г. С. Змішана форма вини у теорії кримінального права та судові практики. Вісник Асоціації кримінального права України. 2015. № 2 (5). С. 97–110.

4. Тацій В. Я., Тютюгін В. І., Борисов В. І. та ін. Кримінальне право України: загальна частина: навч. посіб. / за ред. В. Я. Тація, В. І. Тютюгіна, В. І. Борисова. 6-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 584 с.

5. Кримінальний кодекс України: офіц.. текст. Київ: Алерта, 2021 228 с.

6. Ухвала ВСУ № 5-25кс15 від 28.05.2015 р. URL: <https://oda.court.gov.ua/sud1590/pravovipozicii/vsu/5-25ks15>.

7. Вирок Львівського апеляційного суду № 11-кп/811/621/18 від 16.10.2019 р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84974634>.

Євсеєнкова Катерина Андріївна,
здобувач ступеня вищої освіти магістра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ

РЕАЛЬНІСТЬ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВА ОЗНАКА ПОГРОЗИ ВБИВСТВОМ (СТ. 129 КК УКРАЇНИ)

Питання кваліфікації кримінальних правопорушення проти найвищих соціальних цінностей – життя та здоров'я особи потребують значної уваги через виняткову небезпеку таких посягань. Наявність протиріччя у регламентації кримінально-правових аспектів вищезазначеної сфери суспільних відносин створює додаткову можливість уникнути кримінальної відповідальності за вчинене.

Як виходить зі змісту статті 129 КК України, обов'язковою ознакою складу кримінального правопорушення є наявність реальних підстав побоюватися здійснення цієї погрози [3]. Саме у зв'язку із зазначенням в структурі норми ознаки реальності в науковому та правозастосовному середовищі виникла тривала дискусія.

Одні автори відстоюють позицію, що визначальним при встановленні реальності погрози вбивством є суб'єктивне сприйняття такої потерпілим [1, с.93], інші – одночасно враховують ставлення до погрози винного і суб'єктивного сприйняття її потерпілим [5, с. 32]. В першому випадку тлумачення реальності погрози здійснюється виключно через вплив погрози, як зовнішнього збудника негативного психоемоційного стану, на конкретного суб'єкта. Звісно, з погрозою пов'язане побоювання – почуття тривоги, хвилювання, викликане очікуванням чого-небудь неприємного, небажаного, що у своїй сукупності може призвести до психологічних порушень. Але надання

переваги визначенню реальності погрози, як суто суб'єктивного чинника може призвести до появи розбіжностей, як, наприклад, у ситуації, де фізично добре розвинена особа не сприймає погрозу як можливість настання суспільно-небезпечних наслідків щодо неї, або емоційно нестабільна особа, неправильно оцінюючи обстановку вбачає посягання на своє життя або здоров'я там, де об'єктивно таке посягання було відсутнє. Це дає зрозуміти, що страх у потерпілого не є обов'язковим суспільно небезпечним наслідком.

Прихильники іншого підходу аналізують не тільки сприйняття погрози потерпілим, але й безпосереднє ставлення до неї правопорушника, зазначаючи, що реальність для винного не означає, що він насправді має намір обов'язково її реалізувати [5, с. 35]. Достатньо, аби винний вважав, що залякування, яке він застосовує, сприймається потерпілим як таке, що цілком може бути реалізованим і спроможне примусити його діяти певним чином [4].

В такому випадку варто застосовувати не термін «реальність» погрози, а її «ефективність», тобто винний розраховує на залякування такою погрозою, хоча й може не мати жодного наміру її реалізувати.

Продовжуючи цю думку неможливо оминати розкриття мети у даному кримінальному правопорушенні. Погроза вбивством завжди пов'язана з підпорядкуванням собі волі потерпілого через психологічний тиск, пригнічення психічного стану, з метою його спонукання до бажаної для винного поведінки. І зовсім не обов'язково у цьому випадку наступна реалізація погрози, тобто приведення її зі слів в об'єктивну дійсність, що виключає тлумачення реальності погрози з боку винного як пріоритетного напрямку під час кваліфікації. Реальність для потерпілого, своєю чергою, означає усвідомлення ним того, що небезпека заподіяння шкоди, якою загрожує винний, за певних обставин може стати дійсністю [5, с. 35].

З огляду на це, реальність погрози не слід ототожнювати з реальністю загрози. Реальність першої переважно має суб'єктивний характер, тобто більшою мірою залежить від суб'єктивного сприйняття погрози потерпілим, а реальність загрози об'єктивною від характеру сприйняття останньої не залежить. У тих випадках, коли погроза є способом вчинення кримінального правопорушення, наприклад, у складі розбою, насильницького грабежу, її реальність обумовлена метою, яку переслідує злочинець. Сама мета є показником реальності погрози. Таким чином, саме реальність погрози як обов'язкова її ознака є тим мірилом, що дозволяє надати правильну правову оцінку діянню. Без ознаки реальності не існує погрози вбивством у кримінальному праві. Реальність погрози означає її сприйняття як такої, що може бути здійснена, вона пов'язана не з намірами суб'єкта, а із сприйняттям характеру погрози потерпілим [1, с. 94].

Наприклад, 10 квітня 2019 року близько 09 год. 00 хв. особа_2, перебуваючи у коридорі приміщення гуртожитку за адресою: адреса_1, в стані алкогольного сп'яніння, усвідомлюючи суспільно-небезпечний характер своїх протиправних дій, передбачаючи їх суспільно-небезпечні наслідки та бажаючи їх настання, в ході раптово виниклої словесної сварки із сусідом особа_1, маючи прямий умисел на погрозу вбивством, усвідомлюючи те, що його умисні дії здатні викликати у потерпілого побоювання за своє життя і здоров'я та бажаючи цього, шляхом демонстрації ножа, який він тримав в руках, розмахуючи ним у бік потерпілого особа_1, висловлював у словесній формі погрозу вбивством на його адресу.

Підтверджуючи реальність реалізації свого злочинного умислу, особа_2 наближаючись до особа_1, продовжував висловлювати погрози та розмахувати ножем. Побачивши особа_2 з ножем в правій руці, особа_1 сприйняв дані погрози як реальні, та побоюючись за своє життя та здоров'я, почав відходити в бік своєї кімнати. Рухаючись в сторону потерпілого, особа_2 продовжував погрожувати особа_1, проте здійснити будь-яких дій щодо своїх погроз так і не зміг, так як мешканець сусіднього будинку особа_3 вибив з рук особа_2 ніж та припинив його протиправні дії. Вироком Конотопського міськрайонного суду Сумської області у справі № 577/2236/19 від 07 червня 2019 року особу_2 було визнано винним за ст. 129 ч. 1 КК України і призначено покарання у виді 1 (одного) року обмеження волі.

Очевидним є одне – усі без винятку наведені підходи до реальності погрози ґрунтуються на аналізі суб'єктивного сприйняття погрози винним та (або) потерпілим чи на симбіозі об'єктивних та суб'єктивних ознак. Така реальність встановлюється судом у кожному окремому випадку, виходячи з конкретних обставин справи. Для визначення реальності погрози значення має з'ясування форми, характеру, місця, часу, обстановки її висловлення, характеру попередніх стосунків між винним і потерпілим тощо [2, с. 496].

Підсумовуюче вищезазначене можна дійти висновку, що ознака реальності погрози вбивством під час кваліфікації повинна розглядатися на ґрунті симбіозу суб'єктивного сприйняття погрози, як такої, що може здійснитися, потерпілим та безпосереднє ставлення до неї винного, як ефективного способу досягнення власної мети. На нашу думку, надання переваги при тлумаченні реальності одній зі сторін кримінального правопорушення не створює об'єктивної картини та у певних випадках може призвести до юридичної колізії.

Список використаних джерел

1. Гуня І. І. Пгроза, загроза й психічне насильство: співвідношення кримінально-правових явищ та понять. *Юридична Україна*. 2014. № 6. С. 92–96.

2. Дімітров М. К. Реальність як ознака погрози. *Молодий вчений*. 2018. № 12. (64). С. 494-497
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-ІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України: злочини проти власності, за ред. М. І. Хавронюка. Київ: ВД «Дакор», 2017. С. 448
5. Шаблистий В. В. Реальність як обов'язкова ознака погрози вбивством та особливості її встановлення органами внутрішніх справ. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. спец. випуск № 1. С. 29-37

Коломієць Ангеліна Романівна,
здобувач ступеня освіти магістр
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ

ОРГАНИ ПРОБАЦІЇ ТА ЇХ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Одним із напрямів реформування пенітенціарної системи України є створення на базі кримінально-виконавчої інспекції служби пробації, яка існує в більшості країн Європи. Начальник управління кримінально-виконавчої інспекції та соціально-психологічної роботи із засудженими апарату Державної пенітенціарної служби України О.Б. Янчук підкреслює: «Офіційно пробація заявила про себе в Україні в травні 2002 р., коли делегація Державного департаменту України з питань виконання покарань повернулася із відрядження до Королівства Швеція та за його результатами подала до Кабінету Міністрів України пропозицію щодо створення в Україні служби пробації. Ключовою відмінністю майбутньої пробації від існуючої в Україні системи виконання покарань, альтернативних позбавленню волі, є її соціальний складник, що включає заходи соціальної реабілітації засуджених, соціальної допомоги, ресоціалізації, заходи соціальної підтримки й контролю, які мають вирішити завдання попередження повторного вчинення нових злочинів» [2].

Великим досягненням для України стало прийняття 5 лютого 2015 р. Закону України «Про пробацію». Начальник управління кримінально-виконавчої інспекції та соціальнопсихологічної роботи із засудженими апарату Державної пенітенціарної служби України О.Б. Янчук зазначає: «Прийняття Закону України «Про пробацію» – це